

Základní škola Vápenná, okres Jeseník, příspěvková organizace

Vápenná 262, 790 64

www.zsvapenna.jesenicko.com

ŠKOLNÍ PREVENTIVNÍ STRATEGIE

2022 – 2026

Obsah:

Úvod	3
A. Zmapování situace pro vytýčení cílů ŠPS	4
1. Charakteristika školy.....	4
2. Sociální a jiné okolí školy	4
3. Popis aktuálního stavu.....	5
B. Personální zajištění prevence v ZŠ Vápenná.....	6
C. Potřebnost strategie.....	8
D. Stanovené cíle školní preventivní strategie	9
1. Dlouhodobé cíle	9
2. Střednědobé cíle	10
3. Krátkodobé cíle	12
E. Realizace školní preventivní strategie	14
1. Realizace prevence ve výuce	14
2. Oblasti prevence rizikového chování žáků	16
3. Specifická primární prevence:	17
4. Nеспецифická primární prevence:	17
5. Efektivní primární prevence:	18

Úvod

Škola vytváří tento program jako základní nástroj prevence. Jde o komplexní systémový prvek v realizaci preventivních aktivit, sleduje se účinnost, průběh, měří se efektivita jednotlivých aktivit. Pro školu je závazný a podléhá kontrole České školní inspekce.

Pro vypracování Školní preventivní strategie bylo použito **Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních (č.j. 21291/2010-28 z 1.11.2010), Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016) a dále Národní strategie primární prevence rizikového chování u dětí a mládeže v působnosti Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy na období 2019 – 2027 , Strategický protidrogový plán Olomouckého kraje na období 2019 – 2022 a Krajský plán primární prevence rizikového chování v Olomouckém kraji na léta 2023 – 2026.**

Nárůst různých forem rizikového chování včetně užívání návykových látek v populaci mládeže a dětí školního věku nadále přetrvává jako významný celospolečenský problémem. Děti patří k nejohroženější skupině. Proto je důležité zahájit primární prevenci právě v době základní školní docházky, poskytnout žákům co nejvíce informací o drogové problematice (přiměřeně k věku žáků), naslouchat jejich problémům a otevřeně s nimi hovořit i na neformální úrovni.

A. Zmapování situace pro vytýčení cílů ŠPS

1. Charakteristika školy

Jsme plně organizovanou školou venkovského typu s 1. až 9. postupným ročníkem a devíti třídami Montessori, která poskytuje vzdělání cca 250 žákům. Součástí naší školy je také školní družina. Vyučování probíhá podle školního vzdělávacího plánu „I malá škola dokáže mnoho“. V přízemí budovy naší školy se nachází školní dílna a školní cvičná kuchyň. Výuka tělesné výchovy probíhá na hřišti, které je součástí školního pozemku a v tělocvičně. Ta je od budovy školy vzdálena cca 50 m a je součástí budovy Obecního úřadu ve Vápenné. V odpoledních hodinách je tělocvična využívána i pro tréninky sportovních kroužků a pro sportovní utkání žáků.

2. Sociální a jiné okolí školy

Převážná většina žáků naší školy jsou děti z Vápenné. Část žáků dojíždí z obcí Černá Voda, Kobylá nad Vidnávkou, Skorošice a Vlčice především do tříd Montessori také z Jeseníku a jeho blízkého okolí.

Ve školním roce 2022/2023 je v naší škole 21 dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí, 13 žáků se speciálními vzdělávacími potřebami je integrováno.

Při současné tendenci zvyšování rozvodovosti v českých rodinách pochází z neúplných rodin i někteří naši žáci. To je i jedním z důvodů naší snahy o úzkou spolupráci s rodiči. Nápomocny jsou nám i aktivity realizované radou rodičů naší školy.

Škola má kontakty na organizace a odborníky, kteří pracují v oblasti prevence rizikového chování a jejich pomoc často využívá. Jsou jimi např.

Pedagogicko-psychologická poradna v Jeseníku, preventivně informační služba okresního ředitelství Policie ČR v Jeseníku, odbor sociálně právní ochrany dětí Městského úřadu v Jeseníku, sbor dobrovolných hasičů Vápenná.

3. Popis aktuálního stavu

3.1. Informace od učitelů

Za pomoci dotazníku bylo zjištěno, že učitelé hodnotí situaci v oblasti primární prevence rizikového chování v naší škole převážně jako dobrou. Škola by podle nich měla svoje preventivní aktivity zaměřit více na vandalismus vůči školnímu majetku, na kouření, chování žáků vůči sobě a slušné vyjadřování. Pedagogové považují za největší problémy projevy nevhodného chování žáků v žakovském kolektivu i vůči dospělým osobám, odmítání plnění školních povinností a vulgární vyjadřování. Třídní učitelé (a nejen ti) by přivítali lepší spolupráci s rodiči (podporu z jejich strany), jednotné požadavky na žáky a důslednost při jejich vyžadování. Uvítali by i větší pravomoci.

3.2. Informace od rodičů

Rodiče mají možnost sdělovat své názory, požadavky a postoje k realizaci prevence rizikového chování v průběhu pravidelných třídních schůzek, během individuálních konzultací nebo v diskuzi na internetových stránkách naší školy. Problémy bývají řešeny formou diskuse, kdy se většinou rodiče obracejí na třídního učitele svého dítěte. Ten následně řeší problém sám nebo požádá o spolupráci školního metodika prevence rizikového chování a výchovného poradce.

Poznat důkladněji prostředí školy a lépe tak chápat potřeby svých dětí mohou rodiče i prostřednictvím návštěvy výuky a „Dnů otevřených dveří“. Pro zlepšení kontaktů jsou na internetových stránkách školy e-mailové adresy všech vyučujících.

3.3. Informace z vyhodnocení MPP realizovaných v naší škole v uplynulých letech

K závažným projevům rizikového chování žáků v naší škole patří:

- neomluvená absence
- užívání tabákových výrobků žáky školy a jejich snadná dostupnost
- vandalismus žáků
- agresivní chování žáků
- nevhodné užívání mobilních telefonů a internetu

B. Personální zajištění prevence v ZŠ Vápenná

Školní metodik prevence (ŠMP) – *metodicky vede a koordinuje prevenci ve škole, realizuje preventivní aktivity*

- seznamuje ředitele školy s podrobnostmi preventivního programu školy na daný školní rok
- spolupracuje s výchovným poradcem
- zúčastňuje se odborných seminářů a porad ŠMP a informuje ostatní pracovníky školy
- vytváří MPP, ŠPS, podílí se na jejich realizaci a hodnotí úspěšnost
- detailně rozpracovává a každoročně vyhodnocuje preventivní aktivity s pedagogy I. a II. Stupně, kteří realizují preventivní aktivity v rámci výuky (Vz, Vo, Prv, Př)

- proškolení pedagogických pracovníků, popř. správních zaměstnanců v problematice rizikového chování žáků – diagnostika, řešení
- proškolení rodičů v problematice soc. patologických jevů – informace, aktuální situace, diagnostika, řešení, prevence, besedy, přednášky
- konzultace, krizová intervence
- spolupráce s rodiči
- aktualizace informací z oblasti prevence rizikového chování na webových stránkách školy
- podněty rodičů a zástupců obce z jednání školské rady
- aktivity pro žáky – specifická a nespecifická prevence
- preventivní programy

- jednorázové akce
- volnočasové aktivity
- spolupráce s jinými institucemi

Výchovný poradce (VP) - *intenzivně spolupracuje s metodikem prevence na realizaci preventivních aktivit. Zaměřuje se na žáky s výchovnými a studijními problémy, vyhledává žáky, kteří jsou ohroženi ve vztahu k problémům prevence. Nabízí pomoc při volbě povolání, odkazuje na další poradenské možnosti.*

Ředitel školy (ŘŠ) – *vytváří materiální, personální, časové a další podmínky pro realizaci preventivních aktivit. Sleduje efektivitu prevence sociálně patologických jevů, sleduje problémy v kontextu celé školy a provádí personální a organizační opatření. Svolává porady pedagogických pracovníků. Komunikuje s odborníky z oblasti prevence.*

Třídní učitelé (TU) - *spolupracují na realizaci preventivních aktivit*. Věnují se žákovi v rámci výuky, rozvíjí jeho kompetence v oblasti sociálních dovedností. Provádějí průběžnou diagnostiku žáků i celé třídy. Vyhodnocují sociální klima ve třídě. Třídní učitelé jsou v kontaktu s rodinou žáka a poskytují o něm informace při třídních schůzkách.

Odborné instituce - *spolupracují na realizaci preventivních aktivit* (PPP – okresní metodik prevence, Preventivní informační služba okresního ředitelství Policie ČR v Jeseníku, SDH Vápenná ad.).

C. Potřebnost strategie

Program je realizován, aby se zlepšila situace v oblasti výskytu projevů rizikového chování žáků nejen ve škole, ale i ve společnosti. Zdravý způsob života by měl být soustavně začleňován do vzdělávání a výchovy dětí a mládeže. Více informací z této oblasti by mělo být dobrým pomocníkem do jejich dalšího života.

Škola pomáhá rodičům v rozvoji dítěte a při jeho vzdělávání. Vedle rodiny a školy jsou do problému zainteresovány i další orgány a složky, které se zabývají právní ochranou dětí.

Za problémy v oblasti primární prevence jsou u dětí a mládeže jsou považovány:

- vysoká společenská tolerance k legálním drogám
- liberalizace drogové politiky
- nedostatečná ochrana dětí před alkoholem a pasivní kouření v rodině a na veřejnosti

- podceňování primární prevence
- prevence pouze ve škole, po skončení vyučování nemožnost postihu, nekontrolovatelnost žáků
- absence prevence v rodinách

D. Stanovené cíle školní preventivní strategie

1. Dlouhodobé cíle

- vést žáky ke zdravému životnímu stylu
- vést žáky k dodržování stanovených pravidel (především pravidel školního řádu, třídních pravidel a pravidel slušného chování)
- vést žáky k vzájemné pomoci a ohleduplnosti, minimalizovat výskyt agresivního chování mezi žáky
- vést žáky k ochraně zdraví, budovat postoje k odmítání návykových látek
- vychovávat žáky ke správným hodnotám, vést je k občanské a právní odpovědnosti za sebe a svá jednání
- vést žáky k odmítavým postojům proti rasismu, antisemitismu a xenofobii
- preferovat sportovní výchovu, vést žáky ke smysluplnému trávení volného času

- vybírat efektivní programy primární prevence, podporovat vlastní aktivitu žáků (kulturní, sportovní akce, soutěže, vystoupení)

2. Střednědobé cíle

a) žáci:

- průběžně sledovat, zjišťovat klima třídy a vytipovat žáky s problematickými vztahy (TU, PPP)
- naučit žáky rozpoznat projevy rizikového chování a krizové situace, umět v těchto případech vhodně reagovat
- podporovat sportovní a kulturní aktivity žáků (TU)
- mít pravidelné třídnické hodiny (TU)
- naučit žáky sledovat nástěnku primární prevence, vést je k reakcím na informace, akce, podněty (ŠMP)
- naučit žáky využívat schránku důvěry (TU, ŠMP)

b) rodiče

- prohlubovat spolupráci s rodiči v oblasti prevence rizikového chování

- zvýšit účast rodičů na formálních a neformálních akcích školy (TU, Rada rodičů)
- informovat rodič průběžně o činnosti školy, akcích, dát jim možnost zpětné vazby např. formou anket na internetových stránkách školy (TU)
- informovat rodiče o plánu primární prevence rizikového chování (ŠMP)

c) pedagogové

- vzdělávat pedagogy v oblasti prevence školního násilí, vedení třídnické hodiny, práce třídního učitele s třídním kolektivem a řešení konfliktních situací mezi žáky, komunikace učitel – žák
- spolupracovat v rámci pedagogického týmu
- klást důraz na specifickou i nespecifickou prevenci, vybírat efektivní programy primární prevence
- zavádět do výuky efektivní metody výuky, jako je projektové vyučování
- efektivní výuku podporovat exkurzemi, besedami, návštěvami kulturních akcí

- vést žáky k žádoucímu využívání komunikačních a informačních technologií, podporovat výuku na počítačích a jejich využívání

3. Krátkodobé cíle

a) žáci

- nabídnout žákům účast v kroužcích a mimoškolních zařízeních pro volný čas
- šetření vztahů ve třídách, jejich vyhodnocení, rozbor se třídou na třídnické hodině
- zajistit prožitkové programy a besedy s externími odborníky
- získat přehled o všech nebezpečích a formách rizikového chování
- připravit se na setkání s drogou a jiným nebezpečím, umět drogu odmítnout a vhodně reagovat
- pravidelně oceňovat pozitivní projevy dětí v různých oborech a oblastech, vyzvednou je na jednání pedagogické rady, třídních schůzkách, prostřednictvím internetových stránek školy

b) rodiče

- informovat rodiče o možnostech získávání informací a rad v oblasti prevence rizikového chování žáků v rámci konzultačních hodin (TU,ŠMP)
- zvat rodiče na pravidelné třídní schůzky a konzultace (TU)
- na třídních schůzkách nabízet rodičům informativní materiály k problematice primární prevence (TU,ŠMP)

c) pedagogové

- naplňovat Minimální preventivní program pro daný školní rok
- vyhledávat projevy možného výskytu forem rizikového chování, snažit se včasné reagovat na vzniklé situace, spolupracovat s rodiči a dalšími institucemi
- provádět interní šetření mezi žáky
- využívat odbornou literaturu a internet k prohlubování znalostí z oblasti prevence rizikového chování žáků

E. Realizace školní preventivní strategie

1. Realizace prevence ve výuce

1. - 3. ročník – žák

- rozliší vhodné a nevhodné chování
- respektuje pravidla soužití mezi žáky a učiteli
- pozná smysl slov – osobní bezpečí, ohrožení

- vyhledá pomoc v případě osobního nebezpečí nebo ohrožení cizí osobou
- pojmenuje zdravotní rizika spojená s kouřením, pitím alkoholu
- pozná pojem závislost
- pozná jednoduché způsoby odmítání návykových látek
- rozpozná nebezpečí šikanování a týrání
- vyjmenuje základní lidské potřeby zdravého životního stylu

4. - 5. ročník - žák

- má povědomí o zdraví jako lidské hodnotě
- osvojuje si zdravý životní styl
- rozpozná rizika spojená s užíváním návykových látek
- předvede způsoby odmítání návykových látek ve styku se svými vrstevníky
- uvědomuje si nebezpečí závislosti na PC, televizi, hracích automatech
- popíše patologické formy chování
- rozpozná projevy lidské nesnášenlivosti

- vyhledá instituce a telefonní čísla, kde může požádat o pomoc v případě, že někdo ohrožuje nebo poškozují jeho práva
- přijímá a respektuje pravidla spolupráce v kolektivu

6. - 9. ročník – žák

- pozná význam harmonických vztahů pro zdravý životní styl a zdraví
- respektuje odlišné názory, způsoby chování a myšlení
- respektuje kulturní odlišnosti, názory, chování a myšlení lidí
- uplatňuje vhodné způsoby řešení neshod se spolužáky, snaží se o řešení nenásilným způsobem
- poznává vhodné způsoby chování a komunikace v různých životních situacích
- přijímá, respektuje pravidla soužití mezi spolužáky
- seznamuje se s dokumenty upravující lidská práva a sociálně právní ochranu dětí
- poznává činnost důležitých orgánů právní ochrany občanů
- uvědomuje si podstatu protiprávního jednání a právní odpovědnost za případné protiprávní činy
- chápe význam zdraví ve složce fyzické, duchovní, sociální
- dokáže zhodnotit vhodné a nevhodné zdravotní návyky
- uvědomuje si pozitivní vliv aktivního pohybu, relaxace, duševní hygieny
- ví, že zneužití dítěte je trestné
- ví, jak pomoci lidem v ohrožení
- ví, kde hledat pomoc v krizových životních situacích
- diskutuje o rizicích zneužívání drog, orientuje se v trestně právní problematice návykových látek

- poznává účelné modely chování v krizových situacích (šikanování, týrání, sexuální zneužívání) a osvojuje si správné rozhodování v situacích vlastního nebo cizího ohrožení
- rozpozná manipulativní reklamu a informace
- zná pojem náboženská sekta a s ní spojená rizika
- zná rizika internetu a elektronické komunikace

2. Oblasti prevence rizikového chování žáků

Všichni pedagogičtí pracovníci dbají, aby uplatňovaná prevence forem rizikového chování u žáků byla prováděna komplexně, tj. ve všech oblastech, jichž se prevence forem rizikového chování u žáků dotýká:

- oblast zdravého životního stylu (výchova ke zdraví, osobní a duševní hygiena, výživa a pohybové aktivity),
- oblast společenskovední (komunikace, sociální dovednosti a kompetence),
- oblast přírodovědná (biologie člověka, biologické účinky drog, chemie),
- oblast výchovy ke zdraví a občanské výchovy (postavení rodiny ve společnosti, vedení domácnosti, zdravý vývoj a příprava na život, formy komunikace),
- oblast sociálně-právní (právní aspekty drog, práva dítěte, význam a cíle reklamy)
- oblast sociální patologie (postoj společnosti ke zneužívání drog, kriminalita, delikventní chování, šikanování, rasismus).

3. Specifická primární prevence:

- aktivity a programy, které jsou zaměřeny specificky na předcházení a omezování výskytu jednotlivých forem rizikového chování žáků. Jedná se o:
 - všeobecnou prevenci, která je zaměřena na širší populaci, aniž by byl dříve zjišťován rozsah problému nebo rizika,
 - selektivní prevenci, která je zaměřena na žáky, u nichž lze předpokládat zvýšenou hrozbu rizikového chování,
 - indikovanou prevenci, která je zaměřena na jednotlivce a skupiny, u nichž byl zaznamenán vyšší výskyt rizikových faktorů v oblasti chování, problematických vztahů v rodině, ve škole nebo s vrstevníky.

4. Nespecifická primární prevence:

- veškeré aktivity podporující zdravý životní styl a osvojování pozitivního sociálního chování prostřednictvím smysluplného využívání a organizace volného času, například zájmové, sportovní a volnočasové aktivity a jiné programy, které vedou k dodržování určitých společenských pravidel, zdravého rozvoje osobnosti, k odpovědnosti za sebe a své jednání.

5. Efektivní primární prevence:

- kontinuální a komplexní programy, interaktivní programy, především programy pomáhající čelit žákům sociálnímu tlaku, zaměřené na zkvalitnění komunikace, nenásilné zvládání konfliktů, odmítání návykových látek, zvyšování zdravého sebevědomí, zvládání úzkosti a stresu apod.

Ve Vápenné 8. 3 . 2022

ředitel školy: Mgr. Zdeněk Hořava

metodik prevence: Mgr. Martin Nosek